

Зміст

Вступ.....	5
Розділ 1. Плодові дерева	7
Яблуня.....	7
Груша	14
Слива.....	26
Айва	32
Диплоїдні дерева (гібриди)	38
Персик, нектарин.....	45
Вишня	51
Черешня	57
Шовковиця	63
Кизил	69
Обліпиха	74
Глід.....	80
Розділ 2. Горіхи.....	86
Трецький горіх	86
Фундук.....	91
Мигдаль	96
Фісташка	101
Горіх чорний	105
Горіх Пекан.....	110
Їстівний каштан.....	115

Розділ 3. Екзотичні рослини	119
Хурма	119
Транат	124
Інжир	129
Азіміна.....	134
Зизифус (унабї, китайський фінік).....	139
Мушмула.....	144
Кудранія	149
Ківі	154
Пінго ділоба.....	159
Розділ 4. Ягідні кущі	164
Лохина.....	164
Жимолость.....	170
Ожина.....	175
Малина	179
Смородина, порічна	184
Полуниця	188
Суніця.....	192
Малино-полуниця.....	196
Княженика	200
Ірга.....	204
Аронія.....	208
Тоджі.....	212

<i>Тумі</i>	216
<i>Лимонник китайський</i>	220
<i>Калина</i>	224
<i>Агрус</i>	228
<i>Йошта</i>	232
<i>Брусниця</i>	236
<i>Журавлина</i>	240
<i>Барбарис їстівний</i>	244
<i>Актинідія</i>	248
<i>Хеномелес</i>	253
<i>Виноград</i>	257
<i>Розділ 5. Сезонний календар догляду за садом</i>	261
<i>Розділ 6. Помилки садівників-початківців (і як їх уникнути)</i> 265	
<i>Розділ 7. Натуральні засоби захисту та підживлення рослин</i>	269
<i>Розділ 8. Словничок термінів садівника</i>	273
<i>Завершення</i>	303
<i>Мої нотатки</i>	305
<i>Мій план саду / клумби</i>	308

Вступ

Дорогі читачі!

Мене звати Марина, і я щиро рада вітати вас на сторінках цієї книги, створеної з любов'ю до природи та багаторічним досвідом нашого розсадника Київсад. Протягом багатьох років ми з командою вирощуємо, доглядаємо та експериментуємо з різними рослинами – від класичних плодових дерев до рідкісних екзотичних культур, декоративних квітів та квітучих дерев, які прикрашають українські сади.

Ця книга – не просто набір порад. Це практичний путівник, створений на основі реального досвіду, спостережень та результатів, якими ми щодня ділимося з нашими клієнтами. Ми прагнемо зробити садівництво не лише корисним, а й натхненним – щоб кожен сад, велика ділянка чи маленький дворик став улюбленим місцем відпочинку й радості.

У книзі ви знайдете:

- корисні рекомендації з посадки та догляду за плодовими деревами,*
- особливості вирощування горіхових культур,*
- поради щодо екзотичних рослин, які добре почуваються в українському кліматі,*

*Нехай ця книга стане для вас джерелом натхнення,
знань і впевненості у кожному кроці до зеленого та
квітучого саду вашої мрії.*

*З повагою,
Марина, розсадник Київсад*

Розділ 1. Плодові дерева

Яблуня

Яблуня — одна з найдавніших і найпоширеніших плодових культур, яку цінують за її смакові якості, різноманітність сортів, поживність плодів та адаптивність до кліматичних умов України. Завдяки високій врожайності та гарному вигляду дерева часто стають основою саду.

Користь яблук для організму

Яблука — одні з найздоровіших фруктів. Вони містять:

- Вітамін С — зміцнює імунітет, сприяє засвоєнню заліза.
- Вітаміни групи В (В1, В2, В6) — підтримують нервову систему, обмін речовин.
- Калій — важливий для роботи серця.
- Залізо — допомагає боротися з анемією.
- Пектини та клітковина — очищають організм, покращують травлення.

Споживання яблук сприяє зниженню холестерину, нормалізує рівень цукру в крові та покращує стан шкіри. Завдяки м'якому впливу на шлунково-кишковий тракт яблука рекомендовані навіть дітям і людям з чутливим травленням.

Сорти за терміном дозрівання

Яблуні класифікують за строками досягання плодів на літні, осінні та зимові сорти.

- **Літні сорти** досягають у липні-серпні. Їхні плоди соковиті, ароматні, але швидко втрачають товарний вигляд і непридатні для довготривалого зберігання. Приклади: *Папіровка, Мелба, Білий Налив, Донешта*.
- **Осінні сорти** досягають у вересні-жовтні, мають добру лежкість і можуть зберігатись до зими. Це такі сорти, як *Слава переможцям, Спартан, Аскольда*.
- **Зимові сорти** збирають у жовтні-листопаді. Їх зберігають у прохолодному приміщенні й вживають узимку та навесні. Найвідоміші: *Ренет Смиренка, Айдаред, Глостер, Флоріна, Канзі, Моді, Санфір*.

Чи потрібне запилення

Більшість сортів яблунь є частково самоплідними або зовсім самостерильними, тому для отримання стабільного врожаю потрібно мати в саду принаймні 2–3 різні сорти, які цвітуть одночасно. Вдале запилення забезпечується завдяки комахам, насамперед бджолам.

Загальне правило: чим більше сортів з різними термінами цвітіння, тим краще для перехресного запилення.

Період посадки

Час посадки має вирішальне значення для приживлюваності саджанця, його подальшого росту та розвитку. Вибір періоду залежить від типу кореневої системи та погодних умов.

Саджанці з відкритою кореневою системою (ВКС) зазвичай висаджують:

- **восени** — від вересня і до моменту, коли температура стабільно опускається нижче нуля. Осіння посадка сприяє природному вкоріненню до зими.
- **весною** — одразу після відтавання ґрунту, до початку активного сокоруху.

Водночас, за **стабільної плюсової температури та незамерзлого ґрунту, висаджувати саджанці з ВКС можна навіть узимку.**

Саджанці в контейнерах (горщиках) мають ще більшу гнучкість — їх можна висаджувати **протягом усього року**, незалежно від сезону, за тієї ж умови: якщо ґрунт не замерзлий, а температура — вище нуля.

Місце посадки

Яблуня потребує добре освітленого, захищеного від вітру місця з родючим, дренованим ґрунтом. Найкраще підходять легкі суглинки з нейтральною або слабокислою реакцією (рН 5,5–6,5).

Рекомендовані відстані між деревами залежать від типу підщепи:

- **Сильнорослі дерева** — 4–5 м. Формують велику крону, довговічні, потребують більше місця.
- **Середньорослі (середньорозмірні) дерева** — 3,5–4 м. Оптимальний варіант для невеликих ділянок з добрим врожаєм і помірним розміром.
- **Напівкарликові** — 3–3,5 м. Рано вступають у плодоношення, зручні в догляді.
- **Карликові сорти** — 2,5–3 м. Ідеальні для малих садів і шпалерних формувань. У них не глибоке коріння, тому потребують опори, щоб сильний вітер їм не нашкодив, також такі дерева потребують частішого поливу.

Середньорослі яблуні вирізняються балансом між розміром, врожайністю та зручністю в догляді. Вони формують крону середньої висоти (до 3–4 м), що полегшує обрізку, обробку й збір урожаю.

Обрізка

Обрізка є критично важливим елементом догляду за яблунею. Вона впливає на ріст дерева, формування врожаю, стійкість до хвороб і довговічність.

1. Формувальна обрізка (1–3 роки): Мета — створення правильної, добре освітленої крони. У перший рік після посадки центральний провідник обрізають на висоті 70–90 см, залишаючи 3–4 бічні гілки під гострим кутом — майбутні скелетні гілки.

2. Регулярна обрізка (4–7 років): Полягає у видаленні загущуючих гілок, слабких, сухих, хворих, а також

пагонів, що ростуть усередину крони. Зберігають баланс між зростанням і плодоношенням. Щороку обрізають близько 20–30 % приросту.

3. Омолоджувальна обрізка (8 років і більше): З часом дерево починає менше плодоносити, гілки витягуються, урожай дрібнішає. Поступово, протягом кількох сезонів, обрізають старі гілки, замінюючи їх на молоді пагони. Зрізи обробляють садовим варом або спеціальними пастами.

Додаткові рекомендації:

- обрізку проводять переважно ранньою весною до розпускання бруньок,
- восени допустиме легке прорідження.

Підживлення

- **Ранньою весною** — азотні добрива (амонійна селітра, сечовина) для стимуляції росту.
- **У період зав'язування плодів** — фосфорно-калійні добрива (суперфосфат, сульфат калію).
- **Після збору врожаю** — калій та мікроелементи для зміцнення дерева.

Рекомендується внесення органіки (перегній, компост) восени раз на 2–3 роки.

Обробка

Комплексний захист від шкідників та хвороб включає:

- **Ранньою весною:** обробка препаратом на основі міді (бордоська рідина, мідний купорос) проти грибкових захворювань.
- **У період вегетації:** захист від шкідників (тля, листовійки, плодожерка) — за потребою інсектицидами.
- **Восени:** обробка дерев після листопаду для профілактики парші та плодової гнилі, побілка штамба, прибирання листя, перекопування пристовбурових кругів.

Поширені помилки:

- Надмірний полив або застій води — викликає гниття коренів.
- Заглиблення кореневої шийки під час посадки.
- Нерегулярна обрізка — загущення крони, хвороби, мілкі плоди.

Сумісність:

- Добре росте поряд із грушею, вишнею, сливою, виноградом.
- Не рекомендується садити поруч із грецьким горіхом, а також біля хвойних дерев.

Цікаві факти

- У світі налічується понад 7 500 сортів яблунь.
- У середньому дерево яблуні може жити 30–50 років, а деякі старовинні сорти — понад 100.

- Яблука містять понад 20 видів вітамінів, а також природні антиоксиданти.

Висновок:

Яблуня потребує сонячного місця, помірного поливу та щорічної обрізки для формування врожайної крони. Для кращого плодоношення рекомендується висаджувати декілька сортів для перехресного запилення.

Універсальна порада при посадці дерев та кущів:

Після висаджування рослини обов'язково ущільніть землю навколо кореневої шийки, щоб у ґрунті не залишилося повітряних кишень — вони можуть утримувати тепло й вологу, через що коріння іноді починає пріти та гнити. Проте врахуйте тип ґрунту: на важких глинистих ділянках ущільнення має бути обережним, а на легких піщаних або супіщаних — ретельнішим. Також не забувайте про рясний полив перед настанням стійких морозів: волога земля краще тримає тепло, і це допомагає рослині успішно перезимувати.

Для нотатків _____
